Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 316
van **MAXIM VEYS**
datum: 28 januari 2020

---

aan **ZUHAL DEMIR**
VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Historisch permanente poldergraslanden - Actualisatie inventaris

In 2015 werd 9000 hectare historisch permanente poldergraslanden beschermd. Dat zijn biologisch waardevolle, vaak eeuwenoude, vochtige graslanden met hoogten en laagten en een typische plantengroei. De bescherming wil het vernietigen van die weiden door ze om te ploegen ('scheuren') tegen te gaan.

Toch is er nood om vijf jaar na de inventarisatie van de poldergraslanden eens een actualisatie te doen en na te gaan of er sedertdien al dan niet opnieuw historische permanente poldergraslanden zijn verdwenen.

Enkel via het uitvoeren van een nieuwe inventarisatie kan het effect van die bescherming via het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) worden nagegaan.

1. Plant de minister een actualisatie van de inventaris van de historisch permanente poldergraslanden?
2. In hoeveel middelen is er deze legislatuur jaarlijks voorzien voor handhaving?
3. Op welke manier zal de minister optreden tegen het verder scheuren van deze weiden?
4. Zal de minister, indien blijkt dat er opnieuw beschermde historisch permanente poldergraslanden verdwenen zijn, nieuwe instrumenten ontwikkelen om bij te sturen?

ZUHAL DEMIR
VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

ANTWOORD
op vraag nr. 316 van 28 januari 2020
van **MAXIM VEYS**

---

1. Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) heeft samen met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) in 2013 een eenmalige inventaris van de historisch permanente graslanden (HPG) in de landbouwstreek de Polders opgemaakt. Deze inventaris bestaat uit een typering en biologische waardering van de bezochte percelen conform de methodologie van de Biologische Waarderingskaart (BWK). Deze inventaris is sinds 2014 publiek ontsloten via geopunt (via 'natuur en milieu' > 'natuur' > 'biologische waarderingskaart'; inmiddels betreft dit de versie 2018 van de BWK). Op terrein werden detaildata (vooral microreliëf en indicatorsoorten voor HPG) verzameld en per perceel foto's gemaakt. Een deel van de poldergraslanden is gelegen buiten de speciale beschermingszones – deze zijn niet beschermd via het natuurdecreet, maar via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en vallen onder het stelsel van ecologisch kwetsbaar blijvend grasland (EKBG).

   INBO voert daarenboven met een vast team veldkarteerders jaarlijks gebiedsdekkende karteringen uit in het kader van de actualisatie van de BWK en Natura 2000 habitatkaart. Die veldkartering is vanaf 2012 beperkt tot de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden en de Natura 2000 habitatlocaties buiten dat netwerk. Dit is het gevolg van de noodzaak tot hogere eisen op vlak van nauwkeurigheid, herhaalbaarheid en detailgraad, en van budgettaire beperkingen. Streefdoel is dat deze Natura 2000 kartering een 12 jarige cyclus volgt (INBO tracht dus elk jaar een twaalfde van het Natura 2000 relevant gebied te herkarteren).

   De bovenvermelde eenmalige HPG-kartering van 2013 omvatte slechts een deel van de oppervlakte van de Habitat- of Vogelrichtlijngebied. Daarom is inmiddels de kartering van nagenoeg de gehele oppervlakte van de Habitatrichtlijngebieden in de landbouwstreek de Polders aangevuld, en werden daarbij ook een aantal percelen van de 2013-campagne terug bezocht. Deze aanvullende data zijn deels ontsloten in de huidige geopunt-kaart en zullen volledig beschikbaar zijn in de versie van de BWK – Habitatkaart 2020 (publicatie gepland eind 2020).

   Wegens het grote belang van de BWK en de vele vragen naar een Vlaanderen dekkende BWK heeft INBO zulke alomvattende BWK terug opgenomen in haar meerjarenprogramma 2020–2024. INBO voert ook regelmatige kwaliteitscontroles uit via interpretatie van recente luchtfoto's, vergelijking met de eenmalige perceelregistratie en het grootschalig referentiebestand. Om die Vlaanderen dekkende BWK opnieuw mogelijk te maken zal INBO, naast voormelde technieken, bv. ook citizen science en extra professionele karteerders inzetten; twijfelgevallen zullen immers telkens veldcontroles vereisen.

2. Inzake middelen voor handhaving moet een onderscheid worden gemaakt tussen loonlast en werkingsmiddelen. De loonlast van de Natuurinspectie wordt voor deze legislatuur geraamd op 2,20 miljoen euro in 2019, om te evolueren naar 2,02 miljoen euro in 2024. Dit is een getal zonder het toezicht van boswachters en regiobeheerder in rekening te brengen en zonder de geplande werving van extra natuurinspecteurs. De werkingsmiddelen worden geraamd op 188.100 euro per jaar.

3. De handhaving van de historisch permanente graslanden (HPG) is één van de speerpunten in het handhavingsbeleid rond natuur. In de eerste plaats worden de handhavingsinspanningen gericht op het handhaven van habitatverlies en verlies aan leefgebied van soorten. Voor de historisch permanente graslanden werd een programmatische aanpak ontwikkeld. Hiertoe worden de verzamelaanvragen van de landbouwers opgevraagd bij het Departement Landbouw en Visserij die dan via een GIS analyse vergeleken worden met de informatieve kaart beschermde graslanden waarin ook de kaart van de Vlaamse Regering van de beschermde poldergraslanden is verwerkt. Als blijkt dat op een beschermd graslandperceel een andere teelt werd aangegeven op de verzamelaanvraag dan gaat natuurinspectie deze graslanden op het terrein bekijken. Als er effectief sprake is van het scheuren van een beschermd grasland dan wordt in regel een proces-verbaal opgemaakt en wordt herstel opgelegd via een bestuurlijke maatregel.

   Deze aanpak is effectief gebleken maar volstaat niet om alle beschermingsbepalingen die op de HPG rusten te handhaven. Zo blijft het noodzakelijk dat de natuurinspecteurs toezicht houden op het chemisch wijzigen (bv. met dicotylendoders) en op het wijzigen van het reliëf van deze HPG's. Wanneer tijdens dit toezicht blijkt dat een EKBG (grasland beschermd door de landbouwwetgeving) werd gewijzigd, dan wordt dit gemeld aan het Departement Landbouw voor de verdere handhaving. Als zou blijken dat het intrekken van de vergroeningssubsidies niet volstaat om de landbouwer tot herstel aan te zetten kan de natuurinspectie in overleg met het Departement Landbouw ook deze graslanden verbaliseren via de zorgplicht (artikel 14 van het natuurdecreet) en het herstel afdwingen via de bestuurlijke maatregel.

   Alle processen-verbaal waarbij landbouwers de natuurwetgeving hebben geschonden worden gemeld aan het Departement Landbouw en Visserij, dat de subsidies die de landbouwer jaarlijks ontvangt (zij het via de Cross-Compliance, zij het via de vergroeningsmaatregelen) dan vermindert.

   De beschermde percelen in de landbouwstreek de Polder worden getoond in de verzamelaanvraag die de landbouwer moet invullen, zodat zij tijdig worden gewezen op de beschermingsstatus van deze graslanden. Dit geldt echter niet voor de meeste andere beschermde graslanden buiten de Landbouwstreek de Polder, wat maakt dat het preventieve aspect van de handhaving daar niet aan de orde is. De natuurinspectie ervaart dit als een gemis.

   De huidige programmatische aanpak werkt dus goed, maar er zit vertraging op dit systeem omdat de teeltplannen slechts halverwege het jaar beschikbaar zijn voor het ANB. Daarom bekijkt het ANB de mogelijkheden voor het uitwerken van een 'Early warning'-systeem via satellietbeelden (zie antwoord op deelvraag 4).

4. Handhaving is een belangrijk aspect in de bescherming van de historisch permanente graslanden. Het ANB, INBO en VITO zijn momenteel aan het bekijken hoe satellietbeelden gericht kunnen ingezet worden om de handhaving van de beschermde graslanden te verbeteren.

   INBO en VITO stellen momenteel een methode op punt om via analyse van satellietbeelden het ploegen van graslanden vast te stellen (met indicatie van de zekerheidsgraad van zo'n activiteit). Ploegen vernietigt de typische plantengroei van HPG, en zal vaak ook het typische eeuwenoude microreliëf uitwissen. Deze techniek is met terugwerkende kracht toegepast (dit kan tot 2016, maar met hoogste nauwkeurigheid vanaf 2018). Zo zal het mogelijk worden om bv. jaarlijks via die techniek een actualisatie uit te voeren, dankzij de beschikbaarheid van een voldoende reeks wolkenvrije satellietbeelden verspreid over verschillende seizoenen. Ook met zulke technieken blijven aanvullende controles, waaronder veldcontroles, (deels) noodzakelijk.

Ploegen is evenwel niet de enige ingreep met impact op het voorbestaan van historisch permanente graslanden. Ook scheuren (zonder echt omploegen) met inzaai van hoog productieve graslanden, het uitvlakken van het microreliëf door dempen van laantjes en andere laagten, … kunnen dit voortbestaan in het gedrang brengen (op zijn minst hebben ze impact op de ontwikkelingsgraad van de HPG). Verder onderzoek is nodig om na te gaan of dergelijke ingrepen eveneens met een hoge nauwkeurigheid via remote sensing vastgesteld kunnen worden.